

- дає розширений аналіз діяльності підприємства на основі повного використання даних інформаційної бази;
- дає оцінку якості економічної інформації, яка формується управлінською системою підприємства і відповідно виробляє заходи щодо вдосконалення різних видів діяльності підприємства;
- сприяє зниженню фінансового й внутрішнього ризиків;
- дозволяє понизити ризик зовнішніх аудиторів;

Виходячи з мети внутрішнього аудиту, яка полягає у здійсненні оцінки якості обліково-економічної інформації, що формується управлінською системою підприємства, особливістю організаційної побудови служби внутрішнього аудиту є чітке визначення інформаційних потреб користувачів інформації і перелік аудиторських процедур, що дозволяють їх задовольнити. Відзначимо, що користувачами інформації внутрішнього аудиту є власники, а також менеджери різних рівнів управління залежно від змісту, корисності і релевантності інформації, що надається.

Таким чином, організація інформаційного забезпечення користувачів багато у чому залежить від якості роботи системи внутрішнього контролю взагалі і роботи інформаційних центрів зокрема. До задач працівників таких центрів входить реалізація функцій, суть яких полягає у формуванні інформації щодо своєчасного реагування на внутрішні і зовнішні зміни в розвитку бізнесу.

УДК 657.6

Петрик О. А.,

д.е.н., професор, завідувач кафедри аудиту,
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

КОДЕКС ЕТИКИ ЯК ОСНОВА БУХГАЛТЕРСЬКОЇ ТА АУДИТОРСЬКОЇ ПРОФЕСІЇ

Професія аудитора в Україні та світі є суспільно значимою. Отже, аудитори повинні діяти в інтересах суспільства у цілому, а не в інтересах лише окремого клієнта чи групи користувачів фінансової звітності. Місія аудиту, яка полягає в об'єктивній оцінці та наданні впевненості у достовірності перевіреної ним звітності для широкого кола її користувачів, може бути виконана лише за умови суворого дотримання принципів професійної етики. Це також стане важливим кроком у відновленні довіри і репутації

професії бухгалтерів та аудиторів у суспільстві в умовах економічної кризи, посткризовий період після гучних економічних скандалів, до яких причетні аудиторські фірми.

Кодекс етики професійних бухгалтерів (далі — Кодекс етики), який визначає етичні вимоги до професійних бухгалтерів та аудиторів, затверджений Міжнародною федерацією бухгалтерів (IFAC) і прийнятий до застосування в Україні замість Кодексу етики аудиторів України 1998 року. Провідну роль у формуванні та вдосконаленні положень професійної етики відіграє Рада з міжнародних стандартів бухгалтерської етики (IESBA, далі — Рада з етики), що є незалежним підрозділом IFAC. Рада з етики постійно здійснює роботу по внесенню необхідних змін до Кодексу етики, спричинених сучасним станом розвитку професії, вимогами різних регуляторів, очікуваннями суспільства, станом економіки (у тому числі проявами кризових явищ, збільшенням випадків і масштабів шахрайства).

Нині фундаментальними принципами професійної етики бухгалтерів та аудиторів є такі: чесність, об'єктивність, професійна компетентність, конфіденційність, професійна поведінка. Для професійних бухгалтерів-практиків (до яких відносяться і аудитори) Кодекс етики встановлює ще і такі обов'язкові принципи — професійне призначення, конфлікт інтересів, повторні висновки, гонорари та інші винагороди, маркетинг професійних послуг, подарунки та знаки гостинності, відповідальне зберігання активів клієнта, незалежність (при виконанні завдань з аудиту та огляду, а також для інших завдань з надання впевненості). По кожному із зазначених принципів Кодекс етики (у редакції 2009 року, що набрав чинності з 1 червня 2011 року) надає відповідні тлумачення та окремі пояснення. Разом з тим, цього абсолютно не достатньо, щоб вичерпати та врегулювати всі етичні проблеми, які виникають у практичній роботі бухгалтерів і аудиторів. З метою поліпшення найважливіших положень Кодексу етики Радою з етики у 2013 році внесено низку змін, які стосуються конфлікту інтересів і порушення вимог Кодексу етики. Більш докладного розгляду набули питання виявлення, оцінки та нейтралізації конфлікту інтересів аудиторами, а також пояснення того, що слід розуміти під поняттям «конфлікт інтересів» і рамках Кодексу етики. Ці уточнені вимоги дозволяють не тільки завчасно ідентифікувати проблемні ситуації та вжити запобіжних заходів, а і оцінити можливість аудитора за конкретних обставин продовжувати виконання завдання без порушення принципу об'єктивності та інших етичних норм. Щодо прямого порушення вимог Кодексу етики — такі

ситуації є неприйнятними у діяльності бухгалтерів і аудиторів і потребують відповідного реагування. Наприклад, аудитор має вжити сам необхідних заходів при виявленні недотримання його незалежності щодо клієнта; а аудиторська фірма може призупинити чи перервати стосунки, які призводять до етичних порушень, оцінити суттєвість їх впливу на результати аудиторської роботи, здійснити міри по нейтралізації негативних наслідків, проінформувати про виявлені факти керівництво підприємства-клієнта та скоординувати спільні дії по усуненню етичних порушень та документально їх зафіксувати.

Особливою сферою уваги Ради з етики є питання довгострокових клієнтських відносин старшого керівництва аудиторської фірми (включаючи ротацію партнера). Актуальним є вирішення питання перегляду періодичності ротації відповідального за аудит партнера (нині це ротація через кожні 7 років з можливістю повернення на посаду через два роки). Можливо доцільним стане запровадження норми 5 років замість 7 років безперервного терміну співпраці з одним клієнтом з метою уникнення загрози наявності близьких стосунків та особистих інтересів, що виникають при багаторічному співробітництві із замовником аудиту.

Без дотримання принципу незалежності аудиторська професія втрачає свій сенс. І це є одним із найпроблемніших питань у сфері стосунків аудитора і клієнта. Рада з етики переглядає умови (у їх більш суворому формулюванні) щодо можливості (заборони) одночасно з аудитом виконання послуг, які не пов'язані із наданням впевненості (наприклад, таких: прийняття відповідальності за управління, підготовка бухгалтерської звітності та ведення обліку, послуги по оцінці та оподаткуванню, послуги у сфері внутрішнього аудиту). У плані роботи IESBA на 2014—2015 роки визначено такі чотири пріоритетні напрями діяльності: підтримання вимог Кодексу етики на необхідному рівні для забезпечення його впровадження у глобальному масштабі; просування та прискорення ефективного впровадження Кодексу; подальше поліпшення Кодексу з урахуванням зміни зовнішніх умов; посилення співробітництва з основними учасниками професії. Іншими словами, Кодекс етики, це норматив, що потребує постійного розвитку та позиттивного вивчення і виконання професіоналами.

Зважаючи на виключну важливість питань дотримання професійної етики у практичній діяльності, до навчального плану підготовки бакалаврів (або магістрів) за спеціальністю «Облік і аудит» доцільно включити окрему дисципліну «Професійна ети-

ка бухгалтера та аудитора». Метою вивчення цієї дисципліни повинно стати формування у студентів цілісної системи знань щодо професійних цінностей та вимог професійної етики бухгалтерів, аудиторів та контролерів, ревізорів, практичного застосування в інтересах суспільства та професії.

Крім того, процес сертифікації аудиторів в Україні (який знаходиться в компетенції Аудиторської палати України) повинен включати окремий іспит претендентів з професійної етики, а програми постійного щорічного удосконалення кваліфікації аудиторів мають висвітлювати питання етичних норм поведінки аудиторів, попередження та вирішення етичних конфліктів.

Важливим в Україні є також розробка практичних коментарів і роз'яснень щодо застосування норм Кодексу етики професійних бухгалтерів, щоб його положення були більш зрозумілими як для представників професії, так і для широкого загалу.

УДК 657.6

Проскура К. П.,

к.е.н., доцент кафедри аудиту,
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

РОЛЬ НЕЗАЛЕЖНОГО АУДИТУ В ОРГАНІЗАЦІЇ КОНТРОЛЮ ЗА РОБОТОЮ ПОДАТКОВИХ ОРГАНІВ В УКРАЇНІ

Важливим напрямом вдосконалення і підвищення ефективності роботи контролюючих органів у сфері оподаткування є посилення зовнішнього контролю за їх діяльністю. Особливої актуальності набувають питання розробки системи контрольних заходів щодо перевірки правомірності рішень посадових осіб податкових органів та їх професійної компетентності, запобігання корупційним діям таких посадовців, цільового і ефективного використання податковими органами бюджетних коштів, спрямованих на їх утримання. Слід відмітити, що на сьогодні законодавством України чітко не прописано порядок зовнішнього контролю за належним виконанням податковими органами покладених на них функцій щодо реалізації податкової політики в державі та контролю за дотриманням платниками податків норм податкового законодавства, що породжує ризики втрат бюджету від протиправних дій та бездіяльності посадових осіб контролюючих